שיתין דהוטי דהוטי. פירש הר"ר משולם שיש בשנה ששה עתים זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ומפרש בפרק המקבל (ב"מ דף קו:) שכל אחד שני חדשים והם ס' יום ובתנא דתק דאורחא דגמרא בהכי כמו שיתין תיכלי מטי לכבא דבסמוך ובאלו טריפות (חולין דף נח:) שיתין מאני דפרזלא תלו ליה בקורנסיא (ב):

חמרא למריה וטיבותא לשקייה. כלומר המשקה נותן בעין יפה למי שהוא רוצה כדאמר במדרש טוב עין יבורך זה משה רבינו ע"ה אל"ל הקב"ה ומסמכת ידך והוא סמך בב' ידיו כדכתיב ויסמוך ידיו עליו ובקונטרס פי' בע"א: **גבי** קינא דשרבי. כלומר מקום הבטליס ופי' קינא היינו מקום כמו תלתא תאלי בתדא קינא דהכוסם (לעיל דף נח:) וכן מפרש בסוכה (דף נב: ושם ב) תלתא טרפי בחד קינא במקום אחד אלשה עלין סמוכין זה על זה שכן דרך ההדסים ובקונט' פי' שכל ג' עלים (ה) בקנה אחד ואם כן לא ימצא לעולם הדס כשר:

דשרבי. בטליס וכן בשרבא בסוף יש נוחלין (ב"ב דף קלט. ושם ג) כמו אים יודע ליד (בראשית כה) ומתרגמינן גברא נחשירכן ומפ' ר"ש נח ובטל ובערוך גורס שידכן בדלי"ת ומפרש לשון שקט ותשקוט הארץ תרגומו ושדוכת ארעא (שופטים ה): [עי' תוס' ב"ב קלט.ד)]:

משולש בכתובים. כל עוף כגף למינהו ישכון אין זה מקרא בכל התורה ושמא בספר בן סירא הוא וכן (ה) סלסלה ותרוממך ובין גדיים תושיבך: דאיכא

וטמא טמא. לא די לו נגעו אלא שמביאים את עצמו על כרחו הטיל עליו הכתוב חובה: **איתין רהוטי רהוטו.** אשים אים לו ולא הגיעו לאוכל אחרית: **אוכפא לגביך מוש.** כלומר טול אוכף של חמור והסירהו אליך ושים אותו על גביך כלומר הודה לדבריו ואל תענהו. מוש לשון לא ימיש (שמות יג) כלומר הסירהו אליך כמו סורו נא (בראשית יט): **שפחה שרי.** אמר לה והיא ענתה שרי גברתי: (ה) **ועיניה מטייפי.** עיניו מלפות למעלה למרחוק למזונותיו וחבירו בכתובות (דף ס.) נטוף עייף: **שפיל ואזיל.** כלומר מחמת ענותנותו של אדם לא יהא בוש מלשאול דבר הצריך לו בין לתורה בין לפרנסתו ולתבוע חובו: (ו) **לאשר ייעב וגו'.** בתגיגל כתיב שהיתה מתנבאה שימות גבל בעלה ובתוך דבריה מרמזת לדוד שיזכור את יפיה: **תכלי.** אבלות ומכאובות: **ולי אני עבדך.** אלמא קובל היה עליו שלא זימנו למשתה: (ז) **שיפון.** לאו מקרא נפקי אלא מילתא בעלמא הוא דקאמרי אינשי ולאו דוקא הוא: **ויוסף אברהם.** נתקנא בילחק: **חמרא למריה וטיבותא לשקייה.** היין של מלך הוא והשותין אותו מחזיקין טובה לשר המשקה ולא למלך (ג): **ויסמוך את ידיו.** תלה החכמה והגדולה במשה כאילו הוא נותנה ליהושע והיא אינה אלא מפי הקב"ה: **גלוי.** אבנים לשון מורי. ל"א גלוים ממש ולאשון ישר דגלוים ממש אורחיה הוא: **קינא דשרבי.** אילנות בטלים ואין עושים פרי כמו (ו) גברא דשרבא בטל כלומר דרך דקל רע ליגדל בלא אילן סרק: **המחובר לטמא טמא הוא.** במסכת כלים היא בפרק טבעת אדם דקתני אוקלי של דרגש ושל שולחן טמאה ושל מגורת עץ טהורה זה הכלל המחובר לטמא טמא לטהור טהור. אוקלי מסמר של מתכת עשוי כמזגג לתלות שם בהמה בשעת הפשטה ותחוב בכותל כדאמרינן בתמיד נשחט (פסחים סד.) אוקליות של ברזל היו תחובין בעמודים כו'. ואם תחבו במגורת עץ דפשוטי כלי עץ (ד) בטל מסמר לגבה ואינה מקבלת טומאה ואפי' נגעה בו טומאה אבל בדרגש ובשולחן שמקבלין טומאה הן אף הוא מקבל טומאה: **לא נחנס הלך זרזיר.** רבי אליעזר סבר זרזיר עוף טמא הוא ורבנן פליגי עליה בשחיטת חולין באלו טריפות (ד' סה.): **זרזיר.** אשטורני"ל: **קרים חבורך.** להוכיחו ולא ענך: **דחי גודא.** כותל הפל עליו כלומר הניחו ויפול ברשעו דההו בידיס: **דשתים מיניה.** שתים מינה כבר בלמא: **לא תשדי ביה קנא.** מוט"א בלע"ז. כלומר דבר הגלרך לך פעם אחת שוב לא תבזהו: **אי דליים דורא דלינא.** אם תדלה ותגביה המשוי עמי דלינא. דורא משוי. משל הוא שאין אדם רולה ליכנס בסכנת היזק ממון ותחת עול דבר אלא אם כן משתתף חבירו עמו: **כי הוינן זוטרי לגברי.** כשהיינו קטנים היינו משובים כגברי: **השתא דקשישנא.** עכשיו שהזקנו הננו שפלים כתינוקות:

אחד

עין משפט נר מצוה

קיב א טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף ב:

תורה אור השלם

1. וְהַצְּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקָּרֵא: ויקרא יג מה
2. לֹא יִרְעֻבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא יַכֵּם שָׁרָב וְשָׁמֶשׁ כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם וְעַל מַבּוּעֵי מַיִם יַנְהֲלֵם: ישעיהו מט י
3. וַעֲבַדְתֶּם אֵת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מֵימֶיךָ וְהֲסִרֹתִי מַחֲלָה מִקִּרְבֶּךָ: שמות כג כה
4. וַיֹּאמֶר הִנֵּר שִׁפְחָתִי שָׂרָי אֵי מִזֶּה בָּאת וְאָנָה תֵלֵכִי וַתֹּאמֶר מִפְּנֵי שָׂרָי גְּבִרְתִּי אָנֹכִי בֹרַחַת: בראשית טז ח
5. וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי: בראשית כד לד
6. וְלֹא תִהְיֶה זֹאת לָךְ לְפוּקָה וּלְמִכְשׁוֹל לֵב לַאדֹנִי וְלִשְׁפָּךְ דָּם חִנָּם וּלְהוֹשִׁיעַ אֲדֹנִי לוֹ וְהֵיטִיב יְיָ לַאדֹנִי וְזָכַרְתָּ אֶת אֲמָתֶךָ: שמואל א כה לא
7. וְלִי אֲנִי עַבְדְּךָ וּלְצָדֹק הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו הָבֵן יְהוֹדָעְנִי וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרֵא: מלכים א א כו
8. וַיְבֹאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֶּאֱהָבֶהָ וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ: בראשית כד סז
9. וַיִּסַּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה: בראשית כה א
10. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה קַח לְךָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת יָדְךָ עָלָיו: במדבר כז יח
11. וְנָתַתָּה מֵהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: במדבר כז כ
12. וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: דברים לד ט
13. נֶפֶשׁ שְׂבֵעָה תָּבוּס נֹפֶת וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה כָּל מַר מָתוֹק: משלי כז ז
14. וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מָחֲלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל בֶּן אַבְרָהָם אֲחוֹת נְבָיוֹת עַל נָשָׁיו לוֹ לְאִשָּׁה: בראשית כח ט
15. וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפְּנֵי אֶחָיו וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב וַיִּתְלַקְּטוּ אֶל יִפְתָּח אֲנָשִׁים רֵיקִים וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ: שופטים יא ג
16. בְּטֻמְאָתֵךְ זִמָּה יַעַן טַהֲרָתִיךְ וְלֹא טָהֲרַתְּ מִטֻּמְאָתֵךְ לֹא תִטַּהֲרִי עוֹד עַד הֲנִיחִי אֶת חֲמָתִי בָּךְ: יחזקאל כד יג
17. לֹא תִתְעַב אֲדֹמִי כִּי אָחִיךָ הוּא לֹא תְתַעֵב מִצְרִי כִּי גֵר הָיִיתָ בְאַרְצוֹ: דברים כג ח
18. וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ בָּרֶק אִם תֵּלְכִי עִמִּי וְהָלַכְתִּי וְאִם לֹא תֵלְכִי עִמִּי לֹא אֵלֵךְ: שופטים ד ח
19. וְיְיָ הֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחֹתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה: שמות יג כא

מסורת הש"ס

(ה) [פסחים קיב. ב"מ קז: ע"ש], (ו) [אמר ליה דכתיב כל"ל], (ז) [ב"מ קז: ע"ש], (ח) דאמרי אינשי כו' כל"ל ת"ח בשם ס"א ומ"ש, (ט) מגילה יד:, (י) [עי' תוס' ע"ז כח. ד"ה ככר], (יא) [אל דכתיב כל"ל], (יב) [הערוך בערך שדך ג גרס דשדכי בדל"ת], (יג) [ויקלו עמו כל"ל], (יד) בן סירא יג, (טו) כלים פי"ב מ"ב, (טז) מולין סה., (יז) נ"א דמי גודא, (יח) [דכתיב יען כל"ל], (יט) [כל"ל אחר ד"ה שפיל], (כ) [כ"ל דכתיב], (כא) [כ"ל לפני ד"ה תכלי], (כב) ב"ב קלט., (כג) [ועי' רש"י שבת ל: ד"ה שיתין], (כד) [ד"ה תלתא], (כה) [ד"ה מתניתין], (כו) [ד"ה מתניתין], (כז) [בכרכות מח. ע"ש ובתוס' עירובין סה. ד"ה בלגרן],

---

הגהות הב"ח

(א) גמ' למען ישמעו כל עדת כל"ל ותיבת וירלון ממחק: (ב) שם ושמעו אליו בני כל"ל ותיבת כל ממחק: (ג) רש"י ד"ה ממגל וכו' למלך הס"ד ותא"כ מ"ה כי סמך משה את ידיו עליו תלה החכמה: (ד) ד"ה הממוכר וכו' כלי עץ הוא בטל: (ה) תוס' ד"ה גבי וכו' ובקונטרס פי' שכל ג' עלים בעוקץ אחד:

לעזי רש"י

אישטורני"ל. זרזיר. מוט"א. רגב אדמה.

מוסף רש"י

מחלה זו מרה. שהמריה שנה גדלה וטובעת ומתפשטת בגידין ובעצמות (ב"נו קז:). וקיתון של מים. למי שאין לו יין (שם).

---

[1] וטמא טמא יקרא א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא [6] דאמור רבנן [8] השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה ואמרי אינשי שיתין רהוטי רהוטו ולא מטו לגברא דמצפרא כרך [2] דכתיב [2] לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש א"ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא [3] ועבדתם את ה' אלהיכם זו קרית שמע ותפלה וברך [את] לחמך ואת מימיך זו פת במלח וקיתון של מים מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך ותניא [3] מחלה זו מרה ולמה נקרא שמה מחלה ששמונים ושלשה חלאין יש בה מחלה בגימטריא הכי הוו וכולן פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלן א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא [7] דאמור רבנן חברך קרייך חמרא אוכפא לגביך מוש א"ל דכתיב [4] ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי בורחת אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי מילתא גנאה דאית ביך קדים אמרה א"ל דכתיב [5] ויאמר עבד אברהם אנכי א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי [9] שפיל ואזיל בר אווזא ועיניה מטייפי אמר ליה דכתיב [6] והטיב ה' לאדני וזכרת [את] אמתך אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין תכלי מטייה [10] לכבא דקל חבריה שמע ולא אכל אמר ליה דכתיב [7] ולי אני עבדך ולצדוק הכהן ולבניהו בן יהוידע ולשלמה עבדך לא קרא א"ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא [8] ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו וכתיב בתריה [9] ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי חמרא למריה טיבותא לשקייה אמר ליה דכתיב [10] וסמכת את ידך עליו [11] למען [6] ישמעון ויראון כל עדת בני ישראל וכתיב [12] ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו [5] כל בני ישראל וגו' אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי כלבא בכפניה גללי מבלע [11] דכתיב [13] נפש שבעה תבוס נופת ונפש רעבה כל מר מתוק א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דשרבי [12] אמר ליה דבר זה כתוב בתורה שנוי בנביאים ומשולש בכתובים ותנן במתניתין ותנינא בברייתא כתוב בתורה דכתיב [14] וילך עשו אל ישמעאל שנוי בנביאים דכתיב [15] ויתלקטו אל יפתח אנשים רקים [13] ויהיו עמו ומשולש בכתובים דכתיב [14] כל עוף למינו ישכון ובני אדם לדומה לו תנן במתני' [15] כל המחובר לטמא טמא כל המחובר לטהור טהור ותנינא בברייתא [16] רבי אליעזר אומר לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי קרית חברך ולא ענך [17] רמי גודא רבה שדי ביה א"ל [16] יען טהרתיך ולא טהרת מטומאתך לא תטהרי עוד אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בירא דשתית מיניה לא תשדי ביה קלא א"ל דכתיב [17] לא תתעב אדומי כי אחיך הוא ולא תתעב מצרי כי גר היית בארצו אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי אי דלית דורא דלינא ואי לא לא דלינא אמר ליה דכתיב [18] ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי כד הוינן זוטרי לגברי השתא דקשישנא לדרדקי אמר ליה מעיקרא כתיב [19] וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ולבסוף כתיב הנה